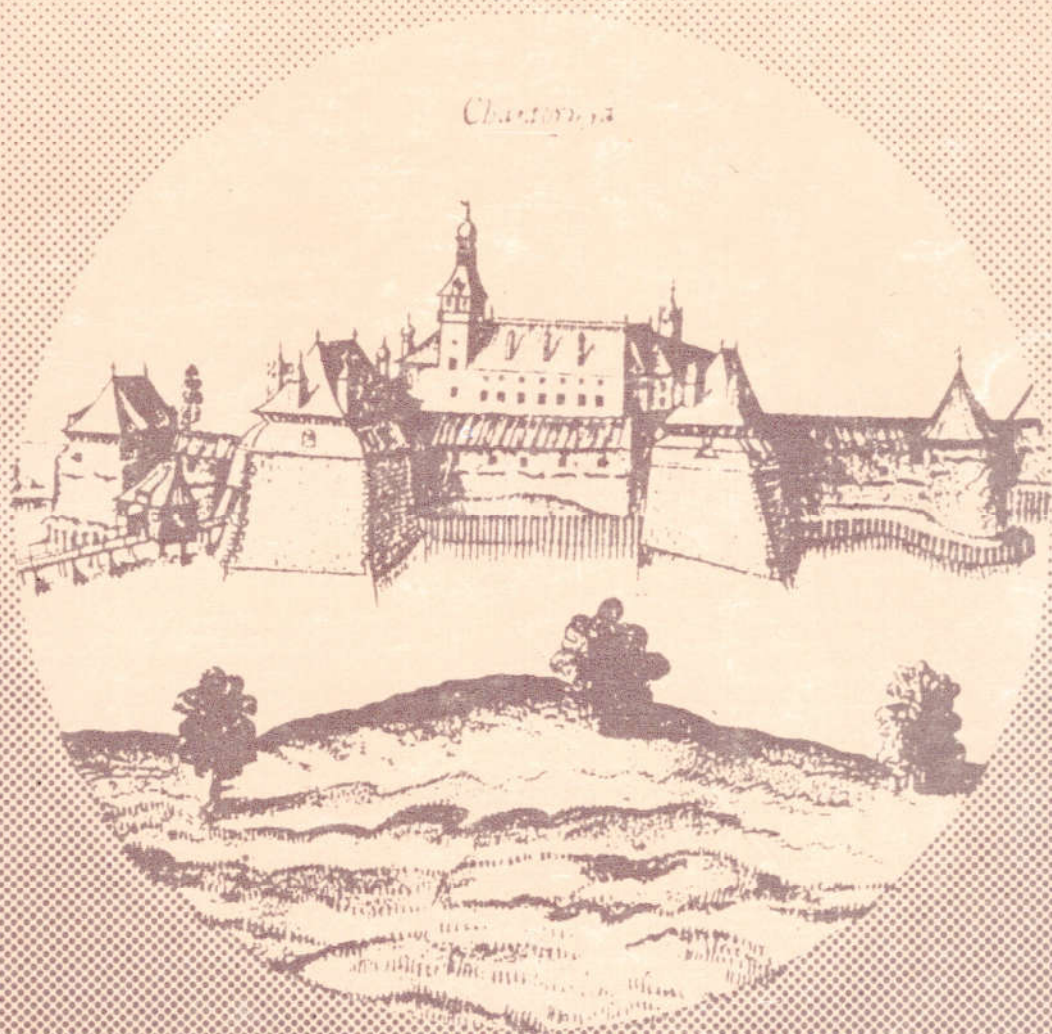

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

16

MUZEJSKI VJESNIK 16

POVIJEST

njeni rezultati upisivali su se u iskaznicu svakoj bludnici. Nadležna redarstvena oblast ubirala je po pregledanoj osobi 3 krune koje je morala plaćati vlasnica bludilišta. Novac je išao u gradsku blagajnu iz koje se isplaćivalo gradskom fiziku prema broju urađenih pregledbi. Međutim, liječniku su se morale dati pregledati i sobarice u svratištima i konobarice u običnim gostionama i kavanama, dok su se blagajnice (kasirice) morale pregledati samo onda ako se kr. redarstvena oblast uvjerila da uz svoje zvanje vode bludnički život. U pravilniku, naime, stoji da ovaj postupak vrijedi za konobarice i sobarice stoga što je iskustvo pokazalo da one prodaju svoja tijela za novac, da bludno žive i da većinom*proširuju venerične bolesti čak i u opasnijem opsegu nego bludnice koje su pod neprestanim nadzorom.

Za održavanje pregledbi bludnica svaka vlasnica bludilišta trebala je o svom trošku urediti posebnu sobu za pregled bludnica u kojoj je bio umivaonik s instaliranom posudom od 4 litre iznad njega, radi pranja ruku liječnika u tekućoj vodi. Velikom preciznošću navode se instrumenti potrebni za obavljanje pregledbe, no, možda je zanimljivije kako pravilnik propisuje sam pregled. U članku 19 stoji: "Bludnica stupi u rubači (bez čarapa) pred liečnika. Pregleda se: vlasište, šija, leđa, oči,

okolica nozdrva, usnice. Zatim izkuhanom lopatičicom usna šupljina i ždrielo, onda vrat. Sada bludnica legne na stolac za istraživanje. Pregleda se: koža trbuh stegna, podkoljenica, tabana, nožni prsti, ingunimalne žliezde, zatim bručić, vanjsko spolovilo, Bartholinijeve žliezde. Pretraga zrcalicom stienke rodnice poraje, kod vađenja zrcalice pritisak na vodopust da li se što izcjeđuje." Ako se ustanovilo da je koja bludnica zaražena uputila bi se na bolničko liječenje, a sve promjene upisale bi se u bludničku iskaznicu.

Na kraju, kao što priliči ozbiljnim pravilnicima i drugim propisima i u ovom našem pravilniku za bludilišta propisane su stroge kazne za njegovo nepridržavanje. Kazne su bile novčane (od 5 do 1000 kruna) ili zatvorske (u slučaju neutjerivosti). Vlasnica bludilišta bila je dužna u svakoj sobi određenoj za blud istaknuti pod staklom i na vidljivom mjestu ovaj pravilnik. Jedina je šteta što više nema živih onih, koji bi nam na temelju vlastitog iskustva mogli potvrditi da li se ovaj pravilnik u potpunosti provodio. Očito je, ipak, da su naši stari znali organizirati svoj život, pa tako i vlastite poroke. I kao što je svaki zanat u Križevcima imao pravila svojeg ceha, zar se treba čuditi da je to imao i najstariji zanat na svijetu?!

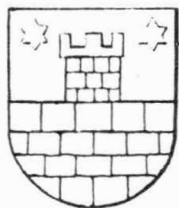
Franjo HORVATIĆ, Muzej grada Koprivnice

GRBOVNIK ŽITELJA GRADA KOPRIVNICE

U dokumentaciji Muzeja grada Koprivnice čuvamo originalne crteže plemićkih grbova "žitelja grada Koprivnice".¹ Crteže u boji izradio je akademski slikar i grafičar Stjepan Kukec.² Prema bilješkama i rukopisu na crtežima može se zaključiti da je potrebno povijesne podatke o grbovima pojedinih osoba i plemićkih obitelji ispisao svojeručno dr. Leander Brozović, tadašnji upravitelj Muzeja grada Koprivnice. Na omotnici u kojoj se čuvaju crteži otisnut je žig Muzeja grada Koprivnice iz 1946. godine, prema čemu zaključujemo da su crteži nastali neposredno nakon završetka 2. svjetskog rata, a vjerojatno su izrađeni kao priprema podataka i muzejske građe za osnivanje Muzeja grada Koprivnice, čije je svečano otvorenje konačno

uslijedilo 27. srpnja 1951. godine u zgradi dr. Stanka Sulimanovića³, danas u Ulici Đure Estera, preko puta župne crkve Sv. Nikole. Kako vrijeme nastanka grbovnika nije bilo pogodno za objavljivanje takve edicije, grbovnik je ostao neobjavljen, osim pojedinih grbova koji su objavljeni u knjizi dr. Leandera Brozovića "Građa za povijest Koprivnice" 1978. godine.

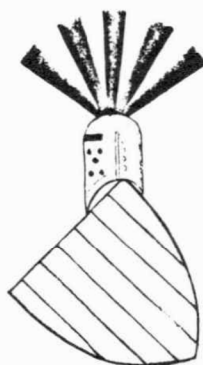
Grbovnik sadrži 100 dovršenih crteža grbova u boji i 23 nedovršena, s nepotpunim podacima o plemićkim obiteljima, dobivanju plemstva, častima i funkcijama koje su obnašali u državnoj službi ili gradu Koprivnici kao suci, kapetani, podžupani itd. Dvršeni grbovi (ukupno 100) sadrže sva potrebna heraldička⁴

ERNUŠT

Ivan Hampo ili Ernušt, Židov iz Švedske, bio je ban Slavonije g. 1474/5. Njegovi potomci bili su „vlasnici“ Koprivnice, t.j. onog dijela K., koji je poveljom od 4. XI. 1356. bio izlučen iz gradske jurisdikcije. Posljednji E., Gašpar, umro je g. 1540. Koprivnica je tada prešla u ruke roda Keglevića, a od ovih 15. IV. 1554. u ruke grofa Nikole Zrinskog.

Sl. 1

Genus HEDER

Od ovoga roda, porijeklom od njemačkih grofova od Homburga bio je i rod Gisingovaca. Braća Nikola i Henrik G., slavonski banovi sagradili su krajem 13. v. u K. crkvu B.D.M. Na ostacima ove crkve sagrađena je u 17. v. današnja župna crkva. Sv. Nikole

Sl. 2

obilježja . boju, štit, krunu, kacigu, plašt i nakit, što ukazuje na mogućnost za originalni pretisak bez bilo kakvih intervencija i dodataka, osim od govarajućih komentara, s obzirom na veliku vremensku razliku od nastanka crteža grbova i novijih znanstvenih spoznaja nastalih u posljednjih 45 godina.

Primjera radi objavljujemo crteže tri različita grba plemićkih obitelji Ernušt, Heder i Inkey, čiji su preci i rođaci odigrali u prošlosti vrlo važnu ulogu u gradu Koprivnici ili uopće u hrvatskim zemljama, tijekom mnogih stoljeća.

1. Grb obitelji **Ernušt** sastoji se od štita u obliku slova U. U donjem dijelu štita iscrtan je kameni zid s kulom u srebrnoj boji, čiji gornji dio s kruništem ulazi u gornji dio plavo obojenog štita sa šesterokrakim zlatnim zvijezdama smještenima s obje strane kruništa kule.

2. Grb plemićke obitelji **Heder**, sastoji se od srcolikog štita okomito podijeljenog na izmjenične crveno-srebrne trake. Iznad gornjeg desnog ugla štita smještena je kaciga s vizurom, srebrne boje i s crnim perjanicama.

3. Grb plemićke obitelji **Inkey**; sastoji se iz plavo obojenog srcolikog štita s ucrtanim lavom koji je zlatne boje i ima isplaženi crveni jezik. U desnoj šapi lav drži tri cvjetića crvene boje, a smješten je na barunskoj kruni zlatne boje.

Iznad štita iscrtana je kaciga s vizurama a iznad nje barunska kruna zlatne boje, s istovrsnim lavom iz štita. Uokolo štita, kacige i krune smješten je stilizirani plašt s nakitom u crvenoj, srebrnoj, zlatnoj i plavoj boji.

Sadržaj knjige, crteža i opisa grbova žitelja grada Koprivnice:

(genus) AKOS; ALBEN; ANTOLČIĆ; ANTOLKOVIĆ; BARABAŠ; BATSAN; BLAŽINČIĆ; BOGOVIĆ; BOTH; BREBRIĆ; BREUNER; CEKUŠ; CINDERY; ČEGETEK NA ČEGLE; DESSEFFY; DOMINIĆ; DOMINIS; DRŽANIĆ; DVORNIČIĆ; FIAČKO; FUKSA; GOLDSCHMIED-ZLATAROVIĆ; GOTAL; GRAHOVEC; GRLIČIĆ; GUDIĆ; GYEUR; GYULAY (DE OVAR); HALAVANJA; HRŽIĆ Jakupski; HUZJAK; IGRČIĆ; IVANČIĆ; JANTOLOVIĆ; KAPRONCZAY; KARLAVARY; KEGLEVIĆ; KIŠ; KLOBUČARIĆ (I.); KLOBUČARIĆ (II.); KRAMARIĆ; KENGYEL; KOVAČIĆ; KOVAČIĆ (II.); KOSKOVIĆ; KUSKOCZY; KUŠEVIĆ; LEVAČIĆ; MAROCHINO; MATAČIĆ; MATEKOVIĆ; MIENICKI; MIHOKOVIĆ; MIKŠIĆ; MILETIĆ; MIKULČIĆ; MLINARIĆ; NATULJA; NEMČIĆ (GOSTOVINSKI), OŽEGOVIĆ (BARLABAŠEVEČKI); PETRAS (de Novigrad); PRASSINSKY (de Prasno); RADINKOVIĆ; RINDSMAUL; RUKELL; SARTOR; SABOLOV (Sugetečki); SAIĆ; SZAKACH; TROYER (de Aufkirchen); SALLOPEK; SENJAN; SIMIĆ (de Sonnenfeld); SINKOVIĆ; SIMANOVIĆ;

I N K E Y

*baruni od g.1856., veleposjednici u Rasinja i
posjednici u Koprivnici.*

Sl. 3

SLADOVIĆ; SOMOGJI; SOOS; STEPANIĆ;
STRAHINJA; SZEKELY (od Ormoža); ŠIMUNIĆ;
ŠIPUŠIĆ; ŠPANIČIĆ; ŠPIŠIĆ (de Japra);
ŠPOLARIĆ; ŠVAGEL; TERSTYANSKY; TKALEC;
TRAUTMANNSDORF; TRNSKI; TRUMBETAŠ;
WAYSPIACH; WUCHERER; ZDUNIĆ; ZIDARIĆ;
ŽUVIĆ (Bribirski). K tomu još: ERNUŠT; HEDER;
INKEY (SL. 1-3)

Bilješke:

1. Pod žiteljima grada Koprivnice smatraju se osobe i obitelji koje su rođene u Koprivnici ili su u njoj

Goran JAKOVLJEVIĆ, Gradski muzej Bjelovar

POLAGANJE UČITELJSKE PRISEGE U BJELOVARSKOJ GIMNAZIJI POČETKOM STOLJEĆA

Gimnazija u Bjelovaru škola je bogate tradicije i velikog ugleda; njena povijest počinje odlukom kr. zemaljske vlade, odjela za bo-
goštovlje i nastavu,¹ od 2. listopada 1876. g.
br. 3.735 da se mala realka bjelovarska
preustroji u malu realnu gimnaziju. Dotadašnja
zgrada (zgrada kasnije I. osnovne škole)
pregrađena je i dograđena, a za ravnatelja je
malo zatim postavljen prof. zagrebačke
gimnazije i poznati slovenski pisac Josip Staré.²

boravile određeno vrijeme a nisu rođeni
Koprivničani.

2. Stjepan Kuček, akademski slikar i grafičar, rođen je u Koprivnici 1894., a umro u Zagrebu 1981. godine. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u rodnom gradu, a na Višoj školi za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu studirao je od 1913. do 1917. Radio je u tiskari Vinka Vošickog u Koprivnici kao ilustrator i grafički urednik od 1920. do 1933. godine. Uredio je Krležine i Cesarčeve knjige tiskane kod Vošickog. Izradio je sve crteže za knjigu L. Brozovića "Grada za povijest Koprivnice", svojim crtežima i legendama sudjelovao je u prvoj postavi Muzeja grada Koprivnice, pa se može reći da je bio desna ruka dr. Leandera Brozovića. Predavao je i na Školi za primjenjenu umjetnost u Zagrebu od 1950. do 1964. godine. Više o S. Kučeku vidi u predgovoru Marijana Špoljara: Stjepan Kuček - Slike, crteži (1908-1981); katalog izložbe, Koprivnica 1982.
3. Dr. Stanko Sulimanović potječe iz poznate medicarske koprivničke obitelji. Nakon 2. svjetskog rata radio je u koprivničkoj bolnici. Teško je obolio i dugo vremena bio prikovan za krevet. Pedesetih godina ustupio je prvi kat zgrade u Esterovoj ulici za Muzej grada Koprivnice, gdje se muzej nalazio do 1964., kada je preseljen u sadašnju zgradu na današnjem Trgu dr. Leandera Brozovića 1.
4. Heraldika pravila: v. Naša domovina, sv. 1, Zagreb 1943; o grbovima grada Koprivnice: F. Horvatić, Novi grb i zastava grada Koprivnice, Muzejski vjesnik 15, Kutina 1992, 59 i d. F. Horvatić, Grbovi i zastave grada Koprivnice, Podravski zbornik 18, Koprivnica 1992, 65 i d.

Otada njen kontinuirani rad traje neprekidno do današnjih dana.

Sve ono što se u gimnaziji i oko nje zbivalo možemo dosta dobro dokumentirano pratiti kroz razne stručne publikacije, godišnjake i sl., ali svi dostupni podaci nažalost pretežno spadaju u kategoriju statističkih tabela i suhoparnih informacija. Da malo izađemo iz spomenutih okvira, ovom prigodom dajemo opis procedure stupanja na posao novih učitelja

SADRŽAJ

MUZEOLŠKA PROBLEMATIKA

Zvonko HITREC DIDAKTIČKO - METODIČKO OSMIŠLJAVANJE MUZEJSKE PREZENTACIJE	3
Anita ŠESTANJ - PERIĆ UPORABA RADNIH LISTIĆA UZ IZLOŽBE U VARAŽDINSKOME MUZEJU	5
Marina ŠIMEK MALA MUZEJSKA UČIONICA	6

ARHEOLOGIJA

Marijan BILIĆ ZBIRKA GRČKOG NOVCA IZ GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	11
Ana BOBOVEC GRAD MOSLAVINA U SVJETLU DOSADAŠNJIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA	17
Tatjana LOLIĆ, Amelio VEKIĆ, Slobodan OLIĆ IZVJEŠTAJ O ARHEOLOŠKIM ISKOPAVANJIMA U ČAKOVCU PROVEDENIM 1992. GOD. NA LOKALITETU STARI GRAD	21
Zorko MARKOVIĆ OSVRT NA NEKOLIKO NOVIH PRILOGA POZNAVANJU HRVATSKOG SREDNJOVJEKOVLJA (1990-1992. god)	24
Zorko MARKOVIĆ NEKOLIKO ZANIMLJIVIH ARHEOLOŠKIH NALAZA IZ KOPRIVNIČKE PODRAVINE	26
Marina ŠIMEK KASNOSREDNJEVJEKOVNI NALAZ IZ LUDBREGA	30
Vjekoslav ŠTRK ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA POVIJESNE URBANE CJELINE ČAZME U 1992. GODINI	35
Josip VIDOVIĆ NASTAVAK SUSTAVNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA U ŠENKOVCU	41

ETNOLOGIJA

Marija BORKO NEKOLIKO MEDIMURSKIH DJEČJIH IGARA	44
Melita ĐANIĆ OSNOVANA " DRUŽINA " ČUVARI TRADICIJA HRVATSKIH OBITELJSKIH ZADRUGA	45
Slavica MOSLAVAC GLAZBENA FOLKLORNA BAŠTINA MOSLAVINE	46
Slavica MOSLAVAC USKRSNI OBIČAJI ČEHA I SLOVAKA U MEDURIČU	50

KULTURNA POVIJEST

Zdenko BALOG SJEVERNI PORTAL TRAKOŠĆANSKE CRKVE	53
Dražen KOVAČEVIĆ FRANJEVAČKI SAMOSTAN U PODGRADU	56
Lidija PLAVEC BIDERMAJER NAMJEŠTAJ NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ	58
Mladen MEDAR PRILOG POZNAVANJU GRADEVNE DJELATNOSTI U BJELOVARU	61
Magdalena LONČARIĆ O JEDNOM ŠALJIVOM GLASILU U FUNDUSU POVIJESNOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	63

POVIJEST

Božidar GERIĆ 1. IZVORI ZA POVIJEST BJELOVARA I BJELOVARSKOG KRAJA	66
Stjepan HAJDUK OTKRIĆE PRVE POGODBE O BARBIRENJU	71

Zoran HOMEN PRAVILNIK ZA BLUDILIŠTA U GRADU KRIŽEVCU IZ 1913. GODINE	73
Franjo HORVATIĆ GRBOVNIK ŽITELJA GRADA KOPRIVNICE	75
Goran JAKOVLJEVIĆ POLAGANJE UČITELJSKE PRISEGE U BJELOVARSKOJ GIMNAZIJI POČETKOM STOLJEĆA	77
Vladimir KALŠAN PRILOG ZA POVIJEST VINOGRADARSTVA U MEDIMURJU	79
Marjan KATUŠIĆ NARODNI POKRET 1903. GODINE U ZAPREŠIĆU (uz 90. obljetnicu)	81
Magdalena LONČARIĆ ZASTAVE ŽUPANIJE VARAŽDINSKE U GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	84
Slavica MOSLAVAC ET KOTTYNA DENIQUE INSIGNE SUUM PROFECIT (I Kutina je naposljetku dobila svoj počasni znak)	87
Ljerka PERČI DOZVOLA ZA FOTOGRAFIRANJE IZ 1914. GODINE	88
Hrvoje PETRIĆ DELEKOVEC U SREDNJEM VIJEKU	90
Antun STIŠČAK TATARI SU PUSTOŠILI HRVATSKOM PRIJE 750. GODINA	93
Mladen NADU NASELJA I SELA SESVETSKOG PRIGORJA U SREDNJEM VIJEKU (II) (13 — 16. stoljeće)	95

PRIKAZI I ČLANCI

Ljerka ALBUS PRVI SEMINAR DRUŠTVA FOLKLORISTA	102
Antica BREGOVIĆ Prirodoslovna mapa "IZ ALBUMA FRANJE PL. KOŠĆECA "	103
Melita ĐANIĆ OBILJEŽAVANJE 740 - OBLJETNICE SLOBODNOG I KRALJEVSKOG GRADA KRIŽEVCI KROZ PROGRAM GRADSKOG MUZEJA I LIKOVNE GALERIJE	105
Miroslav KLEMM IZLOŽBA CRKvene UMJETNOSTI I BAŠTINE NOVOMAROFSKOGA KRAJA	109
Nada MATIJAŠKO UZ DESETU GODIŠNJICU PODRAVKINOG MUZEJA PREHRANE	110
Martin MATIŠIN GODIŠNJAK ZAVIČAJNOG MUZEJA VIRJE	112
Mladen MEDAR ECOVAST O OČUVANJU ARHITEKTONSKOG NASLJEDA	113
Ljerka PERČI POSJETITELJ IZ ARGENTINE	115
Smiljana PETR-MARČEC IZLOŽBA "ZRINSKI U MEDIMURJU"	116
Hrvoje PETRIĆ "PODRAVSKI ZBORNIK" 1992.	116
Anita ŠESTANJ-PERIĆ PRIZNANJE UHTA-e GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	117
Josip ŠTIMAC MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA U NOVOM USTROJSTVU	118
Gordana KOVAČIĆ IN MEMORIAM IVANU GENERALIĆU	119

DJELATNOST MUZEJA I MUZEALACA

IZLOŽBE (1992)	121
AKCIJE (1992)	124
IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA (1992)	127
PUBLICISTIČKA DJELATNOST MUZEALACA (1992)	129

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 16 / 1993.

Godina XVI

Uređivački odbor:

Antica Bregović (GMV), Erika Nađ—Jerković (MMČ), Vladimir Kalšan (MMČ), Lidija Plavec (MMČ), Smiljana Petr—Marčec (MMČ), Josip Vidović (MMČ)

Tehnička redakcija u Muzeju Međimurja Čakovec:
Vladimir Kalšan, Erika Nađ-Jerković, Josip Vidović

Nakladnik:

Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske

Za nakladnika:

Zoran Homen

Grafička priprema:

»DTP STUDIO« KRIŽEVCI

Nikola Žulj

Tisak:

»GRATA« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

ISSN 0350 - 9370

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske